

IQ Samhällsbyggnad

2025-05-14

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
Dnr LI2024/02351

IQ Samhällsbyggnads remissvar på Boverkets rapport Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn (2024:26)

IQ Samhällsbyggnad har inbjudits att lämna synpunkter på rubricerad remiss. Vi tackar för möjligheten och lämnar härmed följande synpunkter.

IQ Samhällsbyggnad välkomnar att Boverket har haft regeringsuppdraget som nu redovisas i rapporten Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Frågorna är högaktuella och viktiga för samhällsbyggnadssektorn. IQ Samhällsbyggnad leder idag två statliga och sektorsfinansierade innovationsprogram, ShiftSweden och Smart Built Environment, som båda jobbar med lösningar för de utmaningar som omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg och fastighetssektorn innebär. Flera av IQ Samhällsbyggnads medlemmar bedriver också omfattande forskning relaterat till utredningens fokus och förslag. Vi tar därför möjligheten att lämna följande synpunkter på Boverkets rapport.

Boverkets fyra förslag

Förslag 1 – Utveckling av information och vägledning

IQ Samhällsbyggnad **tillstyrker** förslaget att Boverket får i uppdrag att ta fram mål och nationell strategi för cirkulär ekonomi inom samhällsbyggnad. Vi vill betona vikten av att börja med att sammanställa befintligt kunskapsläge och redan existerande metoder. Det är viktigt att det arbetet görs i nära dialog med aktörerna inom bygg- och fastighetssektorn och att pågående initiativ som färdplanerna och de strategiska innovationsprogrammen involveras för att undvika att göra liknande saker flera gånger. Vi **tillstyrker** även att Boverket får i uppdrag att utveckla information och vägledning till sektorn samt ta fram verktyg och metoder för att belysa nyttor och mervärden.

Förslag 2 – Utveckling av klimatdeklarationer

IQ Samhällsbyggnad **tillstyrker** Boverkets förslag om att utveckla klimatdeklarationerna och att Boverket får i uppdrag att ta fram nationella referensvärden eller jämförelsevärden för användning vid ombyggnad och renovering. Ett sådant arbete behöver genomföras i nära dialog med samhällsbyggnadssektorns aktörer och samordnas dels med EU:s renoveringsmål dels med Sveriges arbete med den nationella renoveringsplanen. De nationella referensvärdena behöver också harmoniseras med EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda (EPBD) vad gäller begrepp, definitioner och värden. Det underlättar förståelsen och tillämpningen av reglerna och bidrar till synergieffekter.

Förslag 3 – Digitaliseringsförslag

IQ Samhällsbyggnad **ser positivt på** den ambitiösa och sammanhängande gruppen av förslag för att kunna nyttja digitaliseringen för omställningen till en cirkulär ekonomi. Inte minst är det positivt att Boverket i sina förslag lutar sig starkt mot öppna icke-proprietära standarder, vilket är något IQ Samhällsbyggnad genom värdskapet för det strategiska innovationsprogrammet Smart Built Environment också drivit i många år. IQ Samhällsbyggnad väljer att inte lämna specifika synpunkter på vart och ett av de 15 förslagen inom digitaliseringsområdet. Men vi ser positivt på det arbetssätt Boverket valt i att dela upp arbetet i olika faser och därmed succesivt bygga upp IT-stöd som behövs för att stödja en cirkulär ekonomi. Den första fasen A bygger infrastruktur för såväl Boverkets egna identifierade behov rörande övriga förslag i rapporten, liksom för sektorns aktörer.

En stor del av de planerade aktiviteterna pågår inom forsknings- och innovationsprojekt på universitet och institut, vilket är viktigt att ta vara på. Vi föreslår mer specifikt att Boverket tar tillvara erfarenheter och kunskap från ett flertal utvecklingsprojekt inom Smart Built Environment i området, tex. projektet "Interoperabilitet – Digital samverkan för den byggda miljön". De fortsatta faserna – IT-system (B) och tjänster (C och D) kommer sedan att kunna formas, dels utifrån resultatet av A, dels utifrån de behov som finns, både redan identifierade behov och behov som kontinuerligt uppstår i en föränderlig omvärld. Därför är det viktigt att de efterföljande faserna inte är låsta till sitt innehåll för tidigt utan att dessa kan utformas efter utvärdering och analys.

Arbetet med och utvecklingen av digitaliseringsförslagen bör göras i dialog med de initiativ och den drivkraft som finns i sektorn genom föreningarna BIM Alliance, BEAst och Geoforum liksom med innovationsprogrammet Smart Built Environment och initiativet Samhällsbyggandets regelforum, så att så många synergier som möjligt skapas.

Dock vill vi poängtera vikten av att förslag A1 – *Klassifikationssystem för offentlig rätt*, inte utmynnar i att ett nytt klassifikationssystem tas fram. Sektorns aktörer, med finansiellt stöd från ett stort antal företag samt från det statliga innovationsprogrammet Smart Built Environment, har i en bred och inkluderande process tagit fram klassifikationssystemet CoClass, vilket bygger på standarderna IEC 81346 och ISO 12006, dvs samma standarder som Boverket pekar ut, och systemet förvaltas sedan 2016 av Svensk Byggtjänst och har rönt stor uppmärksamhet internationellt. Förslag A1 behöver därför utgöras av CoClass eller en delmängd av CoClass. Vid tidigare diskussioner med Boverket har det framgått att tveksamheter till CoClass endast har rört förmågan att tillhandahålla systemet eller delar av systemet kostnadsfritt. Den frågan är fullt möjlig att lösa och skulle ändå behöva lösas med det förslag Boverket ger om ett nyutvecklat system.

Förslag 4 – Resurshushållningsplan

IQ Samhällsbyggnad **avstyrker** förslaget i dess nuvarande form. Vi ser positivt på behovet av att förtydliga regeln om kontrollplanens innehåll (10 kap. 6 § PBL) men ser inte att en uppdelning i två planer är rätt väg att gå. Här ser vi i likhet med Byggföretagens remissvar liksom Fastighetsägarnas remissvar att det riskerar öka regelbördan och administrationen. Vi föreslår istället att Boverket upprättar bättre vägledning och mallar som stöd och exempel på hur återbruk och resursmedvetenhet kan integreras i kontrollplanen. Det finns till och med ett egenvärde i att detta finns centralt i kontrollplanen och behöver integreras i arbetet i stället för att utgöra ett eget dokument.

Ytterligare förslag och initiativ som behövs för att främja en cirkulär ekonomi

För att klara omställningen krävs nya arbetsmetoder, utveckling av kompetens och framför allt hållbara cirkulära affärsmodeller. För att möjliggöra detta kommer styrmedel att behövas. IQ Samhällsbyggnad lämnade nyligen ett remissvar på SOU 2024:67 Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi. Den utredningen lämnade inga författningsförslag, däremot lyftes det i utredningens bedömning fram områden där utredningen ansåg att det kan vara motiverat att vidare utreda ekonomiska styrmedel. IQ Samhällsbyggnad vill därför peka på vikten av att regeringen tar ett samlat grepp på styrmedel avseende cirkulär ekonomi inom samhällsbyggnad. Eftersom varken SOU 2024:67 eller Boverkets föreliggande rapport föreslår några styrmedel menar vi att Regeringen bör tillsätta en ny utredning som tar ett samlat grepp om cirkulär ekonomi inom samhällsbyggnad, där förslag till styrmedel också ska ingå. Exempel på frågeställningar som behöver vidare utredning är momshantering av återbrukat material och utrangeringsavdraget och där dagens regelverk verkar i fel riktning.

IQ Samhällsbyggnad driver tillsammans med andra aktörer innovationsprogrammet ShiftSweden som är en del av den statliga satsningen Impact Innovation. ShiftSweden jobbar för att vi ska gå från den linjära resurskrävande byggprocess vi har idag till att skapa nya värden genom cirkulära affärsmodeller. ShiftSwedens strategi för detta utgår från fyrstegsprincipen som Boverket också lyfter i kapitel 3. För att sektorn ska kunna göra den omställningen kommer styrmedel, speciellt ekonomiska, vara avgörande. I Boverkets rapport framgår att "Boverket bedömer att det är olämpligt att införa möjligheter att neka rivningslov av hållbarhetsskäl eller att ställa krav på en viss mängd återbrukat material i ett bygglov". En sådan slutsats behöver då kompletteras med förslag på andra styrmedel för att kunna uppnå bättre nyttjande av befintlig bebyggelse och ökad grad återbrukat material vid byggnation.

Vidare saknar vi i Boverkets rapport förslag som behandlar välkända hinder i dagens strukturer: Boverket väljer att inte göra några förändringar i PBL och PBF trots att tex. byggfastighetssektorns färdplan för fossilfri konkurrenskraft efterlyser att resurshushållning bör integreras i plan- och bygglagstiftningen. En förbättrad tillsyn, dokumentation och hantering vid rivning för att säkerställa återbruk i praktiken är ett efterfrågat styrmedel som behöver utvecklas. Flera förändringar har också efterfrågats i plan- och bygglovsprocessen för att till exempel skapa större flexibilitet i detaljplanerna beträffande byggnaders användningsområde, och så att planbestämmelser inte försvårar användning av återbrukat material på grund av färgsättning, fasadmateriell eller gestaltning.

Anita Aspegren

VD, IQ Samhällsbyggnad

Om IQ Samhällsbyggnad

IQ Samhällsbyggnad är en unik medlemsorganisation för företag och organisationer i samhällsbyggnadssektorn som är intresserade av forskning och innovation. Vi kombinerar forsknings- och innovationsfrågor med gränsöverskridande samverkan och verkar i skärningspunkten mellan näringsliv, politik, civilsamhälle och akademi. Tillsammans skapar vi i IQ Samhällsbyggnad samhällsnytta genom ökad kompetens och fler innovationer inom

IQ Samhällsbyggnad

samhällsbyggandet. Vi gör detta genom tät dialog med våra medlemmar och det omgivande samhället.

Då IQ Samhällsbyggnad är en organisation med bredd – med 100 medlemmar från hela samhällsbyggnadssektorn – talar vi för sektorn när det gäller FoI-frågor. Förankringen inom branschorganisationerna är därtill mycket god, och med tanke på den mängd aktörer som dessa organisationer i sin tur företräder, kan IQ Samhällsbyggnad indirekt sägas företräda långt fler medlemmar än de 100 aktörerna. Läs mer om oss på www.iqs.se.